

המאמר לקוח מתוך החוברת

מבוא להתנהגות מאתגרת בקרב אנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית

פברואר 2019

עורכות ראשיות:
ד"ר עדי לוי-ורד,
גב' מיה סבג
מכלול - יחידת הערכה
ומחקר, קרן שלום

מבוא להתנהגות מאתגרת בקרב אנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית

חוברת העשרה

שותפי עריכה

• ענת פרנק | מנהלת תוכן - תכניות ייחודיות, שירות
להערכה והכרה, אגף הערכה, הכרה ותכניות, מינהל
מוגבלויות, משרד העבודה, הרווחה והשירותים
החברתיים.

• שרון גנות | מנהלת ידע ושותפויות, קרן שלום.

התנהגות מאתגרת על רקע מיני

ד"ר דניאלה מזור

כדאי להבין כי התנהגויות מיניות הן חלק טבעי מההתנהגות האנושית. ניתן לתאר התנהגויות מיניות על פני רצף, כאשר בצידו האחד של הרצף - התנהגות מינית "מתאימה" ובצידו השני של הרצף - התנהגות מינית "לא מתאימה" ואף כזו המסכנת את האדם ו/או את סביבתו.

"התנהגות מתאימה", טבעית ובריאה, היא למשל אוננות במרחב פרטי, כאשר האדם נמצא לבדו. התנהגות זו אינה פוגעת בו ואינה משבשת את שגרת יומו. לעומת זאת, אם אותה התנהגות (אוננות) מתקיימת במרחב ציבורי, או אם האדם פוצע את עצמו או נוהג להסתגר בחדרו שעות ארוכות לטובת אותה התנהגות, הדבר מדליק נורה אדומה, המצביעה כי ייתכן ויש כאן התנהגות מינית "לא מתאימה". כאשר מתייחסים ל"התנהגות מינית מאתגרת", הכוונה היא להתנהגות מינית שאיננה מותאמת לשלב ההתפתחותי של האדם, או התנהגות מינית שאיננה תואמת את הסיטואציה, או התנהגות שיש בה פוטנציאל לפגוע.

בעבודתנו היומיומית עם הדיירים אנו נתקלים בהתנהגויות מיניות כאלה או אחרות, ולא תמיד יודעים לזהות האם מדובר בהתנהגות בעלת אופי מיני או בהתנהגות "תמימה", האם ההתנהגות המינית מותאמת או לא וכד'. מכאן, כי לא ברור לנו האם עלינו להתערב, מתי וכיצד.

חשוב לציין, כי הרבה פעמים הדרך שלנו לשפוט התנהגויות מיניות יכולה להיות מושפעת מהרקע התרבותי, החברתי והדתי שממנו אנחנו מגיעים, ומהעמדות שלנו לגבי מיניות ומוגבלות. לכן חשוב להיות מודעים להשפעות האלה בעת בניית התערבות ולהיעזר בצוות רב מקצועי מרקעים שונים.

תהליך ההתמודדות עם "התנהגויות מיניות מאתגרות", משלב מצד אחד עידוד ומתן לגיטימציה להתנהגויות מיניות מתאימות, ומצד שני, הפחתה ומניעה של התנהגויות לא מתאימות ופוגעות. התערבות טובה בהקשר הזה, כוללת התערבות מערכתית, המתייחסת בכבוד לאדם ולצרכיו. מדובר כאן על תהליך הדרגתי ורגיש, הרואה את זכותו של האדם למימוש התחום המיני בתנאי שזה לא פוגע בו ו/או בסביבתו.

הנושא של דיווח מאוד חשוב, גם במצבים בהם לא בטוחים שמדובר בהתנהגות מאתגרת בתחום המיני. ניתן לפנות לרפרנט בתחום המיני במסגרת (במידה ויש) או לעובדת סוציאלית להמשך טיפול. כמו כן, חשוב לקבל ממנה הנחיות מפורטות לגבי כיצד לנהוג במידה וההתנהגות תחזור על עצמה. עבודת צוות במקרים האלה הכרחית.

חשוב לציין כי ישנן דרכים מגוונות של התערבויות בתחום זה, החל מתוכנית אישית המקנה ידע והרגלים, ועד לרמות התערבות מעמיקות של טיפול מיני. לכן, לעיתים נדרש ייעוץ מאנשי מקצוע בתחום הטיפול המיני, אשר יש להם רקע בעבודה עם אנשים עם מוגבלות.

מומלץ מאוד שכל איש צוות יקבל הדרכה והכוונה בתחום המיני, על מנת שידע מה תפקידו וכיצד להתערב. יש אפשרות לפנות למרכזים המטפלים בתחום בבקשה לסדנת צוות אשר מטרתה להקנות ידע וכלים לעבודה בתחום.

האתגרים גדולים והמקרים מורכבים מאוד בתחום הזה, אבל אם נדע שיש לנו במי להיעזר ולמי לפנות, נוכל לגשת לתחום המיני ביתר פתיחות וביטחון.